

Cetochilus-lignende Smaakrebs, der ligeledes vare grønlige, og i flere af disse forekom det grønne Stof paa en saadan Maade, at dets Forekomst i dem hidtil ikkun har været ham forklarlig derved at det deri havde sin Oprindelse. — En Afhandling med alle de nærmere Undersøgelser og med oplysende Figurer, hvoraf de fleste forevistes i Mødet, vil blive optaget i Selskabets Skrifter.

Mødet den 8de Juni.

Etatsraad *Molbeck* forelæste: *Beretning om den finlandske National-Literatur, og dens nyeste Tilstand.*

Iblandt de gamle europæiske Folkefærd, der staae tilbage som overblevne Rester af vor Verdensdeels tidligere Beboere, som hverken tilhørte det Cultursystem eller den Sprogstamme, der i et Par tusinde Aar har udviklet og udbredt sig i Europa, ere ogsaa *Finnerne*. Dette Folk, hvis Navn saa hyppigt forekommer i det skandinaviske Norden, hvilket det efter al Rimelighed for en stor Deel har beboet tidligere, end baade celtiske og gothiske Folkstammer indvandrede i de Nordiske Lande, har desuden efterladt sig Minder og svage Rester af en Sidegreen, *Lapperne*, i den nordligste Deel af Sverrige og Norge, hvorhen de allerede i en fiern Fortid ere blevne fortrængte. Slægtskabet imellem disse to Stammer har undertiden, selv i nyere Tid, været sat i Tvivl eller benegtet*); men det er af lærde og indfødte Sprogforskere bragt til Vished, hvad allerede *Rask* antog: at Finnernes Sprog er saa nær beslægtet med Lappernes (baade norskes og svenskes) at begge Tungemaal endog staae hinanden nærmere, end det kymriske eller gæliske og det irske Sprog**). Endnu nærmere, end det Lappiske

*) See for Ex. *Gerschau* Versuch einer Gesch. des Grossfürstenth. Finland. S. 13—15.

**) *Rask's* Undersög. om det Islandske Sprogs Oprind. 1818. S. 96. Ivf. *A. I. Sjögren* Anteckningar om Kemi Lappmark. Helsingf. 1828. p. 256. *A. Gottlund* Försök att forklara Taciti omdömen om Finnarne. Stockh. 1834. p. 70.

staaer dog *Ehsternes* Sprog det Finske; hvilket er saa meget naturligere, da, efter alle Spor at dømme, begge disse Folkefærd oprindeligen have været een Stamme, som har deelt sig paa sin Vandring fra Östen mod Vesten og Norden, saaledes at den ene Green har taget Veien Nord for, den anden sydlig for den Finnske Bugt. Den egentlig *finske* Nation, hvis Hovedsæde endnu er det af den fra en umindelig Tid beboede *Finland*, strækker sig desuden med flere sprogbeslægtede Grene ind i det nordlige Rusland. Disse have först i de seneste Aar været Gienstand for den berömt finske Sprog- og Oldtidsforsker, *A. J. Sjögrens* og andre Lærdes Eftergrandskninger, ved Reiser og Undersögelser iblandt de nomadiske Finner i det indre Rusland; men vi forbigaae dem paa dette Sted, for allene at holde os til den *finske Hovedstamme i Finland* selv; da det er denne, som uden Tvivl kan siges at have blandt de finske Stammer tidligst opnaaet en vis Grad af National-Cultur, saavel i *Sproget*, som i andre Henseender; og da det tillige er den Stamme, hvis Tungemaal i den nyeste Tid ikke allene atter er bleven Gienstand for philologiske Undersögelser, men selv for en ny Udvikling til *Skriftsprog*.

Det er allerede en Märkværdighed, at gyldige Beviser, hentedede fra Sproget selv, og fra andre Omstændigheder, giöre det klart: at Finnerne uden Tvivl have været den ældste Folkestamme i Norden, der har drevet *Agerbrug*. Dermed staaer i Forbindelse, at de fra ældgamle Tider have været bekjendte for deres Lyst til rydde Skoven ved Ild, og at opdyrke det ryddede Land. Det finske Sprog har nationale Udtryk saavel for *Korn* (Byg), *Bröd* og *Öl*, som for *Bier*, *Honning* og *Miöd*; hvorimod Benævnelsen paa *Rug* og *Havre* har saa megen Liighed med de svenske og nordiske Ord, at man seer, disse Sædarter först maa være indförte og dyrkede i Finland efter den svenske Erobring. Paa samme Maade lære vi, at Finländerne fra ældgammel Tid, maaskee allerede da de indvandrede i Norden, have kiendt og brugt Seilads, Fiskeri og Jagt, samt visse simple Haandværker; ligesom de finske Navne paa nogle Metaller (*Jern*, *Kobber*, *Sölv*) vise os, at de have kiendt disse allerede för deres Indvandring; hvorimod de övrige Metaller Navne, tilligemed mange andre Ord, som ud-

trykke Gienstande, der høre til den høiere Civilisation (f. Ex. *Konge, Fyrste, Övrighed, Rige, Stad*, osv.) ere optagne og dannede i det finske Sprog efter det Svenske; altsaa först efter Midten af det 12te Aarhundrede. — Naar vi paa denne Maade i det finske Sprogs dobbelte Bestanddele kunne finde Bidrag til Folkets ældste Culturhistorie, og lære, at Finnerne indtil den svenske Erobring, uden at være Nomader, dog vare indskrænkede til et Slags simpel, mere *communal*, end egentlig republicansk og politisk Forfatning, hvori de levede i *Bymenigheder*, med *Forstandere*, men uden arvelige eller valgte *Fyrster*, uden *Stæder*, uden egentlig *Övrighed*: saa maae vi derhos bemærke, at dette, saa lidt som den svenske Erobring, har havt anden Indflydelse paa *Sproget*, end at det uden nogen organisk Grundforandring har af Erobrernes Tungemaal umiddelbart optaget saadanne Ord, som Civilisationen efterhaanden gjorde nödvendige. Sproget beholdt derimod sin i høi Grad eiendommelige organiske Bygning og Dannelse, urørt af enhver fremmed Indflydelse.

Der er al Grund til, efter det finske Sprogs grammatiske Organisme og övrige Egenhed, at antage det for et af de tidligste og mest ublandede Ursprog i den hele asiatisk-europæiske Sprogverden. Blandt Sprogene i den Ural-Altaiiske Stamme, hvortil det regnes, tilhörer netop det *finske* et Folk, der synes allene at have fundet Stadighed og udvortes Rolighed nok, for at dets Tungemaal kunde opnaae den fuldstændigste, i sin Sprog-Charakteer og Egenhed reneste Udvikling. Den nyeste indfödde Finne, som i et tydsk Skrift har givet en Sprogskildring af sit Modersmaal, tillægger det i den Henseende Fortrinnet baade for det *Ungariske, Tyrkiske* og *Mongolske**). Man har i denne Anledning tillige gjort den,

*) *Ungarerne*, under evig Uro og uophörlig Kamp med fremmede Nationer, kunde ikke vedligeholde Sproget ublandet med fremmede Elementer; og *Tyrkerne*, som overvældedes af en fremmed Cultur (den Arabiske), saae deres egen Sprogudvikling afbrudt i sin förste Begyndelse. "Das Finnische Volk", allein hat, durch die Lage seines Landes geschützt, in den tiefen, dunklen Wäldern, und an den stillen Seen seiner Heimath, eine durch die Gesänge, der Väter geheiligte und geschützte Sprache ungestört und organisch entwickeln können. So wie der geistige Gesichtskreis sich erweiterte, entfaltete sich auch die Sprache; aber immer treu ihrem ersten Grundcharakter.

som det synes, rigtige og træffende Bemærkning: at det finske Sprog baade ved sin *Bygning* og *Orddannelse* viser, at det er blevet staaende paa et yderst fiernt og ældgammelt Punkt af Cultur, der ligger længere tilbage, end enhver Tidsberegning; imedens det tillige staaer tilbage for ethvert andet i Europa i en *sildigere* Sprogdannelse*). Der skal i hele Sproget neppe kunne tælles 50 rene Eenstavelers - Ord; hvorimod det finske Sprog fremviser sammensatte, og dog i Begrebet enkelte Ord, af 8, 9 til 12, ja undertiden indtil 16—18 Stavelser; en Egenskab, hvori kun det Grönlandske, og nogle andre mindre bekiendte Tungemaal, skal kunne lignedes med Finnernes. Ligesom man let vil indsee, at det, i Følge vore nyere, ved en bestandig fremskridende Dannelse formede Sprogs Beskaffenhed, er umueligt at giengive eller oversætte saadanne finske Ord, uden ved Hielp af Omskrivning i en heel Periode: saaledes har det finske Tungemaal den særegne og mærkværdige Natur, at det altid stiller det enkelte Hovedbegreb, hvis Modificationer man ved S sammensætning eller Tilvæxt vil udtrykke, i *Spidsen for hele Ordet*, ”hvilket direkte dannes ved Sammenføining af lutter Suffixer, som i og for sig selv intet betyde, eller ikke udgiøre noget eget Ord i Sproget; men ved den Stilling, de erholde indeni det sammensatte Ord, faaer ethvert saadant Suffix sin særskilte, nöie iagttagne Bemærkelse.” (*Gottlund*. I. c.)

Denne Egenskab staaer i Forbindelse med en anden, nemlig de verbale Stammeords overordentlig rige Modalitet, eller Overgang i forskellige Afbøininger af Maaden i Hovedbegrebet af den Handling eller Tilstand, som man ved Verbet vil udtrykke. ”Verberne i det finske Sprog”, siger *H. Kellgren*, ”ligesom ogsaa i det Ungariske og Tyrkiske, ere uendelige i deres Böielighed og

„Sie hat ihr Sprachprincip auch auf jedem Punkte consequent durchgeführt, „und so steht sie da, harmonisch gebildet, und volltönend, rein und unge- „trübt.“ Die Grundzüge der Finnischen Sprache, mit Rücksicht auf den Ural-Altäischen Sprachstamm: von *H. Kellgren*. Berlin. 1847. P. 3. 4.

*) „Genom sielfva Karakteren, såväl af sin *språkbyggnad* som *ordbildning* bevisar Finskan, att den på engang står *högst* på en uråldrig Kultur, och *lägst* på en sentidigare.“ *Gottlunds Försök* &c. p. X.

Dannelsesevne. Man udtrykker ved dem en saadan Mængde fine, næsten til Spidsfindighed drevne Modificationer i Handlingen og i Verbets Relation til Subject og Prædicat, at neppe noget andet Sprog heri kan lignedes med dem.“ (l. c. p. 75.) *Gottlund* giver et oplysende Exempel i Stammeordet *seisoon*, jeg staaer, hvoraf ikke blot dannes et impersonale *seisotaan* (man staaer), to forskellige reciproca og intransitiva, *seisoin* og *seisuiten*, hvis Mening omtrent er „jeg staaer for mig selv“; men desuden endnu et Antal af frequentative, diminutive, factive, permissive (effective) og inchoative Verbalformer, som gaaer op til 59, foruden endnu 26 andre, som ved et Indskud af en Aspiration (h) udtrykker ligesom en stærkere Kraftanvendelse eller større Emphasis. Saaledes gives der af det ene Ord *seison* 85 særskilte Conjugationsformer; foruden endnu 12 reciproke Former, hvilke nu kun findes i den Kareelske Dialect, og kunne ansees som Archaismen i Sproget. — Vi nøies med dette ene Exempel paa det finske Sprogs Rigdom i den grammatiske Dannelsesevne; det kunde maaskee vække Mistanke om eventyrlig Overdrivelse, om vi vilde gientage *Gottlunds* Beretning over de forskellige Ordformer og Ordböininger, som for Ex. kunne opstaae ved Afledningerne af Talordet *yksi* (een) da han regner alene de enkelte af disse til 663 Ord; nemlig 94 Adverber, 141 Adjectiver, 323 Substantiver og 105 Verber. — En vigtig og væsentlig Bemærkning, som imidlertid denne Forfatter herved gör, er denne: at man ikke maa lade sig forlede til den Tanke, at Meningen af et saadant afledet begrebrigt Ord i det finske Sprog ikke, saaledes som i ethvert andet, ogsaa kunde udtrykkes ved flere særskilte Ord. Dette er ingenlunde Tilfældet; tværtimod er i nyere Tid denne Maade at udtrykke sig paa, bleven den almindelige („hvilket sätt numera blifvit det almänna bruket“). Det synes, efter den sidste Yttring antageligt, at ogsaa det finske Talesprog, uagtet det overhovedet savner den *sildigere* Sprogdannelse, dog til en vis Grad maa have deeltaget i den almindelige Stræben, som viser sig hos ethvert Sprog, der gienemgaaer en lang Livsbane og bliver Organet for et i Civilisation fremskridende Folk: at frigiöre sig for de konstige og sammensatte grammatiske Former, der oftest ere meest udviklede hos raee

og vilde Folkefærd, og hvis Afslibning, Bortsvinden og Overgang til færre og simpleere Böininger pleier at holde Skridt med Folkets intellectuelle og Sprogets stilistiske Dannelse. Heller ikke synes det, (saavidt vi tör dömmе herom efter Ordenes Udseende i finske Folkesange og svenske Oversættelser af samme) at Folkepoesien hyppigt benytter de meget lange og sammensatte Orddannelser.

Det kan i övrigt tillige nævnes som en anden Egenhed ved det finske Sprog, at ved Siden af den store Rigdom i Ordböininger og den overordentlig konstige Dannelsesevne, det besidder i Ordenes afledede individuelle Form, har det i anden Henseende en stor Sæmpelhed i den grammatiske Organisme. Det kiender saaledes intet til Ordenes saakaldte Kiönsforskiel, enten hos Substantiver eller Adjectiver. Det finske Nomen har kun en eneste Declination; men derimod ikke mindre end 15, ved Suffixer dannede Casus*), som efter et mærkværdigt, regelbundet System ordne sig i visse Rækker. Saa uendelig rigt Sproget er i Verbernes Modificationer og Formforandringer, saa har det efter den sædvanlige Betydning i Grammatikerne, kun een Conjugation, eller *een Række af Personal-Endelser*, som ved alle Verbernes Former (den intransitive, active, passive, o. s. v.) er den samme; og i de forskellige (8) Maader (Indicativ, Conjunctiv, o. s. v.) kun lider meget ubetydelig Forandring. Saaledes dannes Verbernes Fleertal overalt blot ved at indskyde et **i**; Passivum ved et indskudt **ta**, Medium ved **n**; Conjunctiv ved Stavelsen **ne**; o. s. v.

Et Sprog, der i sin Organisme har saa meget eiendommeligt, og tillige röber en saa höi Alder, en saa uforvansket Oprindelighed og Reenhed, kunde desuagtet være haardt, tonløst, urhythmisk, un musicalsk, og saaledes mindre skikket til Organ for poetisk Anvendelse og digtende Kunst; men netop det Modsatte finder Sted med det *finske* Tungemaal. Det har en forbausende Vocal-Rigdom

*) Saaledes *E. Lönnrot*, og Forf. af Afhandlingen: "I hvad mon oppyler Finska språket fordringarne af ett språkideal?" Fosterländskt Album. Helsingfors, 1848. II. p. 183. *Rask* vil derimod have 12 Casus og 2 Declinationer. (Samlede Afhandl. I. S. 17, og flg.)

(ikke mindre end 23 Diphthonger, foruden de almindelige 8 Vocaler; derimod mangler det ikke blot endeel Consonantlyd (b, d, f, g, x, y, z), men kiender desuden ikke, eller undgaaer næsten aldeles Sammenstød af haarde Consonanter. „Der findes i det hele finske Sprog ikke et eneste Ord, som begynder eller slutter med to ulige Consonanter“ (Gottlund. p. VIII.); og med Undtagelse af *sk* og *st*, i nogle enkelte faa Tilfælde, forekommer der heller intet Exempel paa, at tre Consonanter umiddelbart støde sammen i Midten af et finsk Ord. Naar vi hertil lægge Alliteration og Assonants i Tonefald og Stavelser, en afgjort Tendents til Harmonie og Melodie, (der bl. a. ytrer sig i en regelret Ombytning af ligartede Vocaler i Ordene, for at frembringe en større Samklang) og en altid nöie bestemt Accentuation, der betinger dette Sprogs Metrik og Rhythmik: da have vi heri Beviser nok paa en poetisk Charakter i det finske Sprogs phonetiske Elementer, som ganske svarer til dets indre og ideelle Charakter og Stemning, hvorved det er fortrinligen skabt for de milde, fölelsesfulde, idylliske og erotisk-lyriske Tonarter i Poesien.

Selv et ganske hurtigt Overblik af den finske Sprogorganisme, dens Orddannelse og Lydlære vil overbevise Enhver om Sprogets store Eiendommelighed, baade fra den grammatiske og den phonetiske eller musikalske Side. I Lydsystemet er allerede den almindelig herskende trochæiske Rhythmus, der saa at sige ganske udelukker den jambiske, en betydende Egenhed. (Alle svenske, i det Finnske optagne Eenstavelsesord have derfor faaet en Bilyd, oftest paa *i* eller *u*, f. Ex. *Sæck*, F. *Sækki*; *Hatt*, F. *Hattu*.) I *Stavelsens* Opfatning og Betydning adskiller det Finnske sig stærkt, især fra de semitiske Sprog. Hverken Vocalen eller Consonanten er det væsentlige Hoved-Element i Stavelsen; begge ere lige gieldende og lige uforanderlige i Ordets Rod; og begge staae i samme Kategorie, som Middel til det samme rhythmiske Öiemed, i Stedet for at andre Sprog sædvanligen her tillægge Vocalen Hovedvirkningen. Af denne Stræben efter Harmonie imellem de to Lyd-Elementer opstaaer hiin ovenfor nævnte Egenhed i det finske Sprog, at intet Ord kan begynde eller ende med to eller flere Consonanter. (Heraf ogsaa endeel fremmede

Ords og Navnes Forandring; f. Ex. Frants, F. *Rantsi*; Stald, F. *Talli*; Skole, F. *Koulu*.) Overhovedet holder dette Sprog Velklang og harmonisk Samklang i Ordnes Lyd i saa afgjort og høi en Priis, at Rhythmus og Euphonie paa en Maade kunne kaldes „det egentlige Bevægelses-Princip i det finnske Sprog.“ (*Kellgren*, Grundzüge, etc. p. 17.) Allerede *Rask* har ogsaa sagt: at „det finske er et af de mest *originale*, *regelrette*, *böielige* og *velklingende* Tungemaal paa Jorden; det har den skønneste Harmonie imellem Vocalers og Consonanters Antal og Formning i Ordene, og kan heri jävnføres med det italienske; det har intet af de ubehagelige Hvæselyd og Sluthogstaver i de Lappiske og Slaviske Sprog, og stemmer heri overeens med det Danske.“ o. s. v. *).

Det er kun ved disse faa og korte almindelige Hentydninger, vi ere i Stand til at angive de Beskaffenheder, som kunne bidrage til at forklare, baade det finske Sprogs linguistiske Interesse og Værdi, og Charakteren af den Folkepoesie i dette Sprog, hvis Rigdom og nationale Eiendommelighed i vore Dage er bleven bekendt, eller saa at sige først ganske nyligen opdaget.

Det er en uundgaaelig Følge, deels af det lavere Standpunkt i Civilisation, hvorpaa Finnerne befandt sig, i Sammenligning med det erobrende svenske Folk, deels af deres fra det hele övrige Skandinaviens stærkt afvigende Nationalitet, at denne ikke kunde blive den i Finlands Cultur fremherskende. Landet blev coloniseret fra Sverrige, som gav det Christendom, Geistlighed, Klostre, omsider Skoler og Lærestalter, tilligemed verdslig Övrighed, og Deel i den svenske Statsforfatning. Finland blev i det Ydre en svensk Provinds; men Landet var for udstrakt, for lidt opdyrket, Befolkningen for svag og adspredt, til at svensk Sprog og svensk Cultur kunde giennemtrænge hele Folkemassen, eller omvende en saa gammel, saa fremmed, saa grundforskjellig Nationalitet. Denne trak sig tilbage til Almuen, og bevarede i det Indre af Landet, og i dets nordlige og östlige Egne, ikke allene Sproget levende, men en stor Deel af gammel-finnske Sæder, Leveskik, Tænkemaade,

*) S. „*Fosterländsk Album*.“ Helsingfors. 1848. II. 182.

Folkestemning, Sagn, Overtro og Folkedigtning. Men alt dette var til for den cultiverede Verden, mere som fremmede, dunkle eller næsten udslettede Minder om en uddød Fortid, end som et Folks endnu levende Eiendom. At Almuen endnu talte deres eget reent uforstaaelige Sprog, at der tryktes Bibier, Psalmeböger og Catecheser i det finske Sprog, og at Gudstienesten paa Landet, vel ogsaa i enkelte Stadkirker, endnu blev holdt paa dette Sprog: dette var omtrent Alt hvad man selv i Sverrige vidste om en finsk Nationalitet, indtil Midten af det 18de Aarhundrede. Det svenske Sprog var blevet det *andet* Nationalsprog i Finland; det lærtes fra Barndommen af alle dannede Folk, i Stæderne ogsaa hos Middelstanden, paa Landet i mange til Kysterne grændsende Menigheder. Heraf fulgte, at da Sverrige fik sin Literatur og Poesie, blev den ogsaa Finlands. Begge Sprog vare alt for grundforskjellige og fremmede for hinanden, til at her kunde opstaae nogen betydelig gjensidig Indvirkning, eller nogen Sprogblanding af den Art, som imellem Angelsaxisk og Normannisk-Fransk. Det blev kun det *finske* Talesprog, der efterhaanden, som allerede er bemærket, optog endeel svenske Ord, hvorfor Landets eget Tungemaal savnede Udtryk; men saadanne Ord, selv i deres Finske Tilsnit og Böiningsformer, maa altid blive fremmede, uorganiske Bestanddele, omtrent saaledes som *latinske* eller *franske* Ord, naar de overføres og bruges i vort Modersmaal.

Der opstod saaledes, med den nyere svenske Literatur-Udvikling og Sprogdannelse, som man omtrent kan regne fra *Dalins* Tid, (kun lidt yngre og for en stor Deel samtidig med *Holberg*) et Forhold i Finland, der ikke hørte til de heldigste. Folkets Sprog blev staaende i sin isolerede Stilling, som et kun i Talen levende, i Dialecterne rörligt Monument fra en Fortid, udenfor Beröring med den nyere europæiske Intelligents, Civilisation og literaire Cultur. Hvor denne skulde meddele sig til det finske Folk, maatte det skee igiennem det grundforskjellige *svenske* Sprog; men denne Meddeling kunde, ved Landets Fiernhed og naturbetingede Afsondring, ikke andet end blive svagere og ufuldstændigere, end i nogen anden Provinds. Vi ville ikke tale om, at der i visse Kyststrækninger og i de fleste Kiöbstæder skeete betydelige

Indvandring fra Sverrige, saa at der gives hele Menigheder, hvor endogsaa Almuen er mere svensk end finsk, og for en stor Deel ikke taler, knap forstaaer Folkesproget. Men selv den hele dannede indfødte Folkeklasse i Finland maatte for en Deel udskilles fra det nationale Samfund med Almuen, derved, at den talte det Sprog, der var fremmedt for denne, og at om den ogsaa tillige talte Folkets Sprog, egentlig talte det som et fremmedt — nemlig fremmedt for den aandelige Cultur, som dannede Finner deelte med den svenske Nation. At Forholdet her, hvor Sprogene, indvortes og udvortes, ere saa høist forskellige, maatte blive et andet, og mindre heldigt end i *Norge*, hvor dansk Sprog og dansk Literatur blev national og fælles for begge Nationer under deres Forening: trænger ikke til videre Beviis. Den i Finland selv opvoxende Deel af den *svenske* Literatur blev derfor svag og ubetydelig; endskiöndt Finnerne i den lærde og geistlige Stand altid tog en hæderlig Deel i den academiske Videnskabelighed, der havde sit Organ i det latinske Sprog. Svensk Poesie og Veltalenhed kunde ikke saa let faae et Fosterhiem der, hvor de ikke fandt deres egen nationale Iordbund for sig. Hellige Digtere, for Ex. *Creutz* i det 18de, *Franzén* i det 19de, ombyttede deres Fædreland, uden at opgive det, med Sverrige, og udviklede her de poetiske Gaver, hvis aandelige Spirer vare skabte og fostrede i Finland. Man vil derfor ogsaa hos dem kunne opdage og gienkiende eiendommelige Træk, der vidne om, at Elementer af den finske Nationalcharakter i Poesien, den milde Alvor, det Hiertelige, Inderlige, Venlige, Idylliske, med Naturen Fortrolige, som er et almindeligt Præg hos Folket, havde meddeelt sig disse Digteres svenske Sang. Imidlertid gik det Finlands gamle Poesie, som det var gaaet den gæliske; dens Liv skiulte sig dybt i Folkets stille Minder; faa Dannede kiendte den meer end af Sagn. En *Macpherson* i Finland havde formodentlig havt samme Skiebne, som den begavede Skotte: at en Omskrivning i Prosa af det finske Epos var bleven tillagt hans egen Opdigting. Man kan saameget mindre tvivle herom, da endog Dr. Lönnrot er bleven mistænkt og underhaanden sigtet for, at have tildigtet Sange af sit eget Arbeide, for at giöre det af ham

udgivne episke Digt „Kålevala“ mere fuldstændigt. Og „dog (siger en finsk Forfatter) er den oprindelige finske Folkepoesie saa karakteristisk, at ikke en eneste Linie kan indflikkes deri, uden at Enhver, som har gjort denne Poesies nærmere Bekjendtskab, strax vil kunne skielne imellem det Ægte og det Eftergiorte“*).

Efterat den Finnske Nation i Aarhundreder havde været betragtet som et Folk uden historisk Liv, og uden monumentale Levninger fra Fortiden, med Undtagelse af enkelte, halvt uddøde Traditioner om en fiern og dunkel Fortid, om Strid og Feider med deres hadede Stammefrænder, *Lapperne*, og med *Svear* og *Göther*, deres sildigere Overvindere: vaagnede for neppe et Par Decennier siden den gamle finske Nationalitet giennem Folkepoesie og oprindelig episk Digtning til et fornyet Liv, paa en mærkværdig Maade, og med et Udbytte, hvis Rigdom man neppe anede. Ubekjendt var det vel ikke, at det Finske Folk eiede Skatte af en Folke-Digtning, hvoraf allerede meget mod Slutningen af det 18de Aarhundrede var samlet af den berømte Professor i Åbo, *Henr. Gabr. Porthan***), hvis Minde hans taknemmelige Landsmænd bevare med sand Pietet, og som en af dem nylig har kaldt ”den finske Literaturs Heros”. Han var den første, som gjorde Verden bekjendt med, at Finnerne eiede en egen national Poesie***); og den første, som anlagde en Samling af finske *Runer*, eller Folkesange, optegnede efter mundtlig Tradition. Disse Sange meddeelte *Porthan* til *C. Ganander*, som benyttede dem til et Arbeide†), hvori han gjorde et af de første Forsøg paa at fremstille en finsk Mythologie. Denne Forfatter siges dog at

*) *Castrén*, i Fortalen til hans svenske Oversættelse af *Kålevala*. Helsingfors 1841. P. III. Anm.

***) Han var en Præstesøn, födt i Viitasaari, 9. Nov. 1739; blev Magister i Åbo 1760; Amanuensis ved Universitets-Bibliotheket 1764; og Bibliothekar 1772; Professor Eloquentiæ 1777, og en ivrig Ven og Forfremmer ved Universitetet af den classiske Literatur; gjorde 1779 en Reise til Kiöbenhavn og Tydskland, hvor han erhvervede sig *Schlötzers* Venskab og Höiagtelse; døde ugift d. 16. Marts 1804.

****) *H. S. Porthan*, *Dissertationes (I—V.) de poësi Fennica*. Åbo. 1766—1775. 4.
†) *Mythologia Fennica*, af gamla Runor samlad och uttydd. Åbo. 1789. 4.

staae tilbage for *C. E. Lencquist*, som nogle Aar tidligere gav Bidrag til at oplyse de finske Myther *). Men Begges Arbejder have ved sildigere Opdagelser tabt næsten al Værdi. Med *Porthan's* Död syntes den finske Literatur igien at gaae til Hvile; men den store Omvæltning af Finlands hele politiske Tilstand, hvorved dets ældgamle Forhold til Sverrige opløstes og Landet kom under russisk Herredømme, havde en Virkning paa Literatur, national Cultur, Videnskab og Poesie i Finland, der paa en Maade kunde lignedes med det, som den omtrent samtidige Statsforandring i 1809 i den Henseende virkede i og for Sverrige. Der vaagnede ogsaa i Finland et nyt videnskabeligt og literairt Liv, som ikke allene skabte en tildeels udmærket, ved mange historiske, antiquariske og literaire Bidrag interessant *Tidningsliteratur* i Finland; men som tillige yttrede sig i fornyede og ivrige Bestræbelser for at bringe den gamle, for den større Almeenhed næsten ubekiendte finske Folkepoesie for Dagen.

Dette, og den hele livfulde Interesse for den finske Nations Tungemaal og Digtekonst, ligesom for Landets ældre Mindesmærker, Historie og øvrige nationale Eiendom, der reiste og efterhaanden udbredte sig hos den yngre Slægt, var, for en stor og væsentlig Deel, netop en Følge af Finlands forandrede Stats- og Regierings-Forhold. I 7-8 Aarhundreder havde Landet været en Provinds af Sverrige, og deeltaget i dette Riges politiske Forfatning og Indretninger, ligesom for en Deel ogsaa i det svenske Folks sociale og literaire Cultur. Fuldkommen ligelig kunde Finlands Lod ikke blive. Det laae ikke allene fiernet og afsondret fra Hoved-Riget; men det beboedes af et fra de Svenske i Afstammelse, Sprog, Levemaade og Charakter grundforskjelligt Folk. I Tidernes Løb var vel denne Forskiel maaskee bleven noget mindre udvortes kiendelig hos Almuen; den var endog tildeels næsten udslettet hos de høiere Classer, som ganske deelte baade Sprog, Literatur, Cultur og Leveskik med de Svenske. Ved Finlands

*) *Dissertationes de superstitione veterum Finnorum theoretica & practica.*
Abo. 1782. 4.

Afstaelse til Rusland skeete en Sönderrivelse af alle disse Forhold, hvorved Finlands indplantede Nationalitet og reciperede Cultur, med sit svenske Tilsnit, isoleredes fra den Nation, som den hidtil nærmest havde sluttet sig til; imedens den forblev ligesaa fremmed for Keiserrigets Sprog, Literatur og övrige National-Forhold*), efter Finlands Indlemmelse i den russiske Stat, som tilforn. Det var ikke meer end naturligt, at Nationalfölelsen hos et liveligt, tappert, frihedselskende Folk maatte vende Manges Hu og Interesse til den eiendommelige Kilde for national Bevidsthed og aandelig Virken, der randt i Folkets egne Aarer — i Sproget, Folkesangen, indenlandske Minder, Sagn og Oldtidslevninger. En saadan Stemning maatte finde föröget Næring i Foreningen af den tidligere, ved Russernes Erobring afrevne Deel af Landet med det övrige, hvorved en klog Politik atter samlede det finske Folk til en större national Heelhed, og i Fölge heraf tillige begunstigede Folkesprogets Dyrkning, befalede dets Indförelse som Læregienstand i Skolerne, m. m. Det lader sig vel ikke, paa det nærværende Standpunkt af europæisk Cultur, og under Sprogenes Stilling til hinanden i vor Verdensdeel, antage som rimeligt, at *Finland kunde opgive det svenske Sprog som Skriftsprog og Organ for Literatur og Poesie*. Hertil er i det mindste for Öieblikket ingen Udsigt, og man har seet en af de fortrinligste og mest classiske Digtere i dette Sprog (*Runeberg*), netop i den nyeste Tid, at fremstaae i det unge, nyskabte *Finland*. Vi maae lade Undersögelsen af et saadant Spörqsmaal uberört; og den kan i nærværende Öieblik i det Höieste ikke blive meer end hypothetisk. Men man kan give en nedenfor anført indfödt Forfatter Ret i: „at Finlands Indbyggere — hvis politiske Stilling desuden har bragt en Deel af

*) Det er dog kun en af de i vor Tid saa hyppige Overdrivelser af Nationalitetens Selyföelse, og Uvillighed til at vurdere andre Nationer efter rigtig Maal og Vægt, naar en i övrigt meget fortient indfödt Forfatter fremstiller Forholdet til den russiske Literatur saaledes, at dennes *lave Standpunkt*, i Forhold til den svenske, er en af de Hindringer som modsætte sig Finnernes Nærmelse til Russerne. („Finland och dess Framtid". 3. Uppl. Stockh. 1840. p. 62.) En Dom, som denne, röber et saa fuldkomment Ubekjendtskab med den russiske Nationalliteraturs nyere Udvikling, at den taber al Betydning.

Statsstyrelsen i deres Hænder, og saaledes sat dem i et Slags Myndigheds-Tilstand, hvori de under Ledning og Opsyn styre deres egne Sager — for Öieblikket undergaae en Opdragelse til et eget Folk *i en muelig Fremtid*, hvorom der sandsynligviis aldrig var opstaaet Spørgsmaal, under en nær og inderlig Forening med Sverige.“*) Det vil imidlertid — kunne vi tilføie — blive *dobbelt Ære* for den finske Nation, naar den, som det hidtil synes, endog med en voxende Stræben og kraftigere Virksomhed bevarer og udvider sin Deeltagelse i *svensk* Literatur, under samme Tid, som man med national Kiærlighed og utrættelig Iver synes at kalde Folkets oprindelige Digtekunst, og dens nationale Productioner, frem af den lange Dvale, hvori de snart kunde staaet i Fare for reent at udslukkes.

Dr. *Topelius* var den første, hvis fortsatte Efterforskninger ledede ham til hidtil i denne Hensigt ubesøgte Egne, hvor den finske Folkepoesie endnu bevaredes i mere uforfalsket Reenhed, end paa noget andet Sted. „Næsten ingensteds mere i Finland — siger han i en Fortale — findes fuldstændige og ufordærvede Oldtidssange. — Et eneste Sted paa Jorden, og det endog udenfor det egentlige Finlands Grændse, nemlig nogle Sogne i det *Archangelske* Gouvernement, have endnu bevaret Fortidens Sæder, og reddet den gamle Helteæts Minder i deres rene, uforfalskede Dragt.“ Han begyndte 1822 at udgive sin Samling af ældre og nyere „Runor“, eller finnske Folkesange, og fortsatte dette Arbejde i 5 Hefter**); og det var *Topelius*, som tillige havde den Fortieneste, at berede Veien for Dr. *Elias Lönnrot*, eller at henvise denne nidkiære, for sit Fædrelands Poesie begeistrede Literator til de Egne, hvor man kunde vente sig det betydeligste Udbytte og de ældste Levninger. Det lykkedes Lönnrot paa de Reiser, han i 1832 og flere følgende Aar foretog blandt Finnerne i Karelen og længere ind i Rusland, at opdage en Række af betydende Bestanddele af et ved Tradition bevaret mythisk Epos om den finske Orpheus, Sangguden *Wänemöinen*, hans Færd med Smeden

*) „Finland och dess Framtid“. Stockh. 1840. p. 63. 64.

***) I—III. Hefte. Åbo 1822—26. IV. V. Hefte. Helsingfors. 1829. 1831.

Ilmarinen til *Pojolah*, m. v. Han forsögte at bringe de til denne Cyklus hörende Sange saavidt mueligt i et episk Sammenhæng, og saaledes udgav han förste Gang i Originalsproget de af ham samlede 32 Rhapsodier eller Sange, under Navn af „*Kålevala*“, i Helsingfors 1835. Endeel Sange oversattes af forskjellige Forfattere i nogle Aargange af Helsingfors' „Morgenblad“; og 1841 udkom hele „*Kålevala*“, efter Lönnrots Text i en heldig og meget agtet svensk Oversættelse af *M. A. Castrén*. Denne har föröget Bogens Værd ved en fuldstændig Oversigt af hele Digtets Indhold, hvori ogsaa gives en og anden kritisk Bemærkning om Sangenes Forbindelse. Man seer i övrigt, at Lönnrot selv er af den Mening, at Runerne, som udgiöre *Kålevala*, ere digtede efterhaanden, og ere „*et Værk af mange forskellige Runesangere*“; af hvilken Grund han ogsaa mener, at *Kålevala* ikke kan giöre Paastand paa et Digtværks höiere Eenhed. Det vil, som *Castrén* med *Föie* bemærker, desuagtet erkiendes af enhver fordomsfri Læser, at Digtet er meer end en Samling af isolerede Brudstykker, og at der gaar et episk Sammenhæng i det Mindste giennem flere Afdelinger i *Kålevala*. Dermed vil *Castrén* ikke have benegtet Mueligheden af: at flere til samme Cyklus hörende episke Runer endnu kunne komme for Dagen, og hele Digtningen derved maaskee faae en större Udfyldning. (Fort. til den sv. Oversættelse Side III.)

Det finnske Epos er, som nylig bemærkedes, baade i sit Indhold og sin Charakter aldeles *mythisk*, og har intet af den historiske Farvning og heroiske Aand, som Grækernes episke Digtning besidder hos Homer, eller som vi finde i det angelsaxiske *Beowulfs*-Digt, og i de Tydskes *Lied der Niebelungen*. *Kålevala* röber ogsaa deri mere Affinitet til Orienten og Indien, end til Europa. Om noget Spor af et historisk Element skulde ligge skiult i de finnske Myther, da er det her ligesaa tilhyllet af Phantasiens groteske Skabninger og Billeder, som i i det gamle Hindufolks episke Digte *Ramayana* og *Mahabaratha*, hvilke iövrigt dog have langt mere episk Charakter, Eenhed og Fylde, end *Kålevala*. I dette spiller derhos den blotte Trolddom og Tryllemagt en saa afgiort overveiende Rolle, at man heri gienkiender den hos Finnerne og deres fiernere Stamme-

frænder Lapperne herskende gamle Folketro, om de med overnaturlige Kræfter begavede Væseners næsten ubegrænsede skabende og omskabende Magt og Trolddomskonst. Den samme Egenskab hersker vel ogsaa i endeel af Finnernes gamle og sildigere *Runer*, eller lyriske Folkesange; men langt fra ikke i Alle. I disse frembryder tværtimod den lyriske Aand og Tone, i alle Følelsens Stemninger og Udtryk, med den største Mangfoldighed; kun maae vi undtage den egentlig muntre, glade eller lystige Tonart, som meget sielden kommer til Udbrud i den finske Folkesang. Glæden gaaer her ikke videre, end til det milde Udtryk af en lykkelig Kiærlighed eller en anden indvortes Harmonie; hvorimod langt hyppigere Sorg, Veemod, Længsel, Savn og al indvortes Siælslidelse udaande deres Vaande og Smerte, skiøndt uden stærk, skærende Mislyd. Man har sagt om de finske Viser, at Udtrykket af Veemod og en dyb Følelse af *Eensomhed*, er det, som hyppigst udtaler sig i den Syngendes Meddelelser, enten til sig selv, eller til den levende og livløse Natur, til Træer, Blomster, Klipper og Søer, eller til Fugle, Fiske og andre Væsener. Det er rimeligt, at denne Egenskab hos Folkepoesien staaer i et harmonisk Forhold til Finlands Natur. En svag Befolkning, udströet over store og vidtlöftige, mere skovrige, end af betydelige Bierghöider giennemskaarne Landstrækninger, hvis Eensformighed kun brydes ved en tallös Mængde af større og mindre Søer og Skovmoser, kan ikke andet end forhöie den Charakter af *Stilhed* og *Eensomhed*, der tillægges Naturen i dette Land. En indfödt Forfatter *) (Dr. *Lönnrot*) siger i Anledning af en Vise, hvori den unge Pige fortæller at hun eier „et Bælte af onde Dage, og en Dug af Sorgens Vævning“, at man kunde gjerne „kalde hele Samlingen af de finske Folkesange en *Sorgens Vævning*. Rendegarnet i den er i det Mindste altid spundet af Sorger, om endog Islätten stundom varierer.“

Uagtet nu, som man veed, en tungsindig Tone heller ikke er

*) *E. Lönnrot*, i Fortalen til hans Udgave af finske Folksviser (*Kanteletar*) s. "Fosterländskt Album". III. p. 104.

aldeles fremmed for vor nordiske Folkepoesie, og i det mindste næsten udelukkende hersker i de nordiske *Folke-Melodier* til danske og svenske Ballader, som tilligemed disse ere gienete til vore Dage ved Almuens, nu i Danmark næsten forstummede traditionelle Sang: saa vil man dog ved at læse finske Runer, strax blive vaer, at det hele Forhold er grundforskjelligt. I den nordiske Ballade er Substanten eller Stoffet ofte nok tragisk eller sørgeligt; men Tonen altid mere episk-alvorlig, Sorgens Udtryk mere umiddelbart og objectivt i Handlingens og Tildragelsens Fremstilling, end det er subjectiv-lyrisk, eller et Billede af Siælens lidende Tilstand, af en mørk eller melancholsk indvortes Stemning hos Sangeren. Saaledes er virkelig den *finske* Folkesang ligesaa forskjellig fra den *skandinaviske*, som Nordens Myther ere det fra Finnernes, eller som de Folk, der stamme fra Ural og Altai ere fra de caucasisk-gothiske Stammer. Finnernes Runer eller *lyriske* Sange svare i det Hele langt mere umiddelbart til denne Digart's Natur og Karakter, end de nordiske Ballader, i hvilke Handling og Begivenhed, Karakterens Afpræg og Villiens Virken i det *ydre* Liv, altid spille Hovedrollen; hvorimod Menneskets *indre* Virken, Siælens Rørelser og modtagne Indtryk, og Følelsens Stemninger, fortrinligen er det, der gientager sig eller gienklinger i Finnernes Sange. Disse have en Fiinhed, Reenhed, Uskyldighed og Mildhed i Følelsens Udtryk, som de nordiske Ballader ikke kiende noget til; saalidt som de sidstes episke Eensformighed kiender den Afvexling og Mangfoldighed, hvilken den finske let bevægelige Lyrik lægger for Dagen. Det er saaledes det sø- og skovrige, blidere, mere dyrkelige, men dog øde, eensomme, for det meste endnu tyndt beboede Finland — og det er Folkets idyllisk rolige, venlige og milde, men ved ingen heroisk Fortid opløftede, af ingen historisk Glands belyste Nationalitet, som har afpræget sig i de finske Runesange.*) Uagtet man derfor uden Tvivl vel maa antage,

*) Vi maae, ved her at anvende dette Ord, engang for Alle bemærke, at det finske Ord *Runa* ikke staaer i nogen Forbindelse med det skandinaviske af samme Lyd. Finnerne kiende intet til *Runer* eller Runeskrift, eller til Alt hvad dermed stod i Forbindelse, Det finske *Runa* betyder blot *Sang*.

at Finnernes og Esthernes Poesie ved en vis Grad af indvortes Slægtskab nærmer sig de slaviske Nationers, staaer den dog navnlig heri tilbage for den interessante slaviske Nationalpoesie, at denne deler med den finske en ikke ringere lyrisk Rigdom; men den sidstnævnte savner ganske de herlige Heltedigte og episke Romanzer, hvori bl. a. *Serberne* have bevaret Mindet om ældre Dages udmærkede nationale Heroer og deres Krigsbedrifter.

Det varede ikke længe efterat der i vort Aarhundredes andet Decennium var vaagnet et nyt, eller rettere forhen neppe kiendt Liv i Finlands *svenske* Literatur, inden Tanken paa at virke for at reise Landets eget *Tale-* og *Skriftsprog* af den lange Dödsdvale, hvori det havde hvilet, ogsaa begyndte at røre sig. Man havde allerede forhen (i det mindste i academiske Disputationer) begyndt at behandle Sproget, eller enkelte Dele deraf, fra den reent linguistiske Side, eller med fortrinlig philologisk Interesse; og det første store og betydende nationale Værk, der efter 1809 udkom i Finland, var den finske Ordbog af *Rennvall* *). Noget tidligere havde man begyndt at bearbejde den finske Sproglære **); men det var hidtil kun Faa, der med Aandskraft opfattede og med Varme nærede den Idee: at det finske Folks eget Tungemaal endnu i det 19de Aarhundrede kunde udvikles til et i meer end i Talen levende Sprog, og at der endnu for dette skulde kunne oprinde en sildig Morgenrøde ved højere Dannelse til et Skriftsprog og egentligt Digtersprog. Man indseer let, at baade naturlige og sociale Hindringer maatte møde Forsøgene til en saadan Udvikling i vort Aarhundrede. Finland havde for længe siden modtaget sin hele aandelige Cultur fra og igiennem Sverrige. Alle Phænomener, Overgange og Brydninger i den svenske Literatur og Poesie

*) *Gustav Renval* Suomaleinen Sana-Kirja: Lexicon linguæ finnicæ, c. interpretat. lat. & germanica. Åbo. 1826. 2 Vol. 4. (Med offentlig Understøttelse fra Rusland.)

***) De tidligste Forsøg paa at fremstille denne ere uden Tvivl *A. Peträi* Linguæ Fennicæ institutio. Åbo. 1649; og *M. Martinii* Hodegus Finnicus, eller Finsk Wägwisare, etc. Stockholm. 1689. 8. Mere bekiendt er: *Barth. G. Wael* Grammatica Fennica. Åbo. 1733. 8. I det 19de Aarhundrede udkom *Strahlmanns* finnische Sprachlehre, i Petersburg 1816. *Jüden's* Försök till utredande af Finska Språkets Gramm. Wiborg. 1818. *R. v. Becker* Finsk Grammatik. Åbo. 1824. m. fl.

havde forplantet sig til Finland; men deres Virkninger og Frembringelser havde naturligviis her været langt svagere, end i Sverrige selv. Den Finland tilhørende Deel af den svenske Literatur, tidligere end 1809, er i det Hele ubetydelig. Imidlertid var det finske Sprog et Tungemaal, som af over 1,450,000 Mennesker*), der leve paa 5300 geogr. Quadratmiil, den allerstørste Deel endnu tale, og som maaskee mindst Halvdelen af dette Folketal *allene* taler og forstaaer. Det er et Sprog, som heller ikke ganske har savnet en tidligere Skriftdannelse, i det Mindste ved Oversættelser af Bibelen, af Religionsbøger for Almuen, Kirkepsalmer og enkelte opbyggelige Almueskrifter. Hvor svag dog endnu Udsigten maa regnes at være, til at kunne af disse Elementer, i Forening med den samlede og pleiede Folkepoesie, som nu ogsaa hos den nærværende yngre Slægt finder Dyrkere og Efterlignere, fremelske en egentlig finsk Nationalliteratur: vil man neppe kunne overse, naar man tænker paa de store Vanskeligheder og Hindringer, som et Sprog, der hidtil endnu aldrig har været optaget i den europæiske Aandsverden og Cultursphære, naar det vil gaae over i denne, nödvendigen maa möde. Det er i det Mindste en lang Vei der maa lægges tilbage, inden det finske Sprog vil kunne naae det Punkt i Literaturdannelse, hvorpaa det nærværende Hersker- og Regieringssprog i Finland, det *russiske*, alt længe har staaet.

Imidlertid er Ideen dertil vaagnet; den er optaget hos en stor Deel af den intelligente Folkeklasse med Varme; hos ikke Faa af den yngre Slægt med en national Begeistring, der undertiden ytrer sig i den overspændte Mening: at Folkets Sprog reent maa fortrænge det fremmede, og en egen, finsk Literatur træde i Stedet for den *svenske*. Hvad der i den Anledning bør bemærkes, er, at ved Siden af den saaledes opstaaede og begyndte Stræben efter at hæve Folkesproget til höiere Betydning og Dannelse, har heller ikke Finlands Videnskabelighed og Literatur, med dets adopterede og halvt indfødte Sprogorgan, det *svenske*, savnet en friskere Næring og et opvakt, fra flere Sider bevægeligt og virksomt Liv. Egentlig kan man sige, at *begge* Retninger have fundet, vistnok

*) Finlands hele Folketal i 1842 findes angivet til 1,463,427 Personer. (*Suomi*. 1843. S. 301.)

hverken deres første, eller eneste, men maaskee deres betydeligste Impuls, og i sin Tid et meget gavnligt Centralpunkt, ved Stiftelsen af "*det finske Literatur-Selskab*" i Helsingfors, den 16de Marts 1831. Thi vel see vi strax af Selskabets Statuter, og lære det af andre Yttringer og Kundgiørelser, at Selskabet fortrinlig har henvendt sit Formaal til at fremme den *nationale finske Literatur* og *Sprogets Opkomst*; men da det tillige vil virke til at fremme Oplysningen af Finlands *Historie* (Statistik, Topographie, Oldsager m. m. iberegnet), følger deraf, at det ei kan undlade at udgive baade ældre utrykte og nye, hertil sigtende Skrifter og Afhandlinger, forfattede i det *svenske* Sprog, som ogsaa neppe nogensinde kan ophøre at være et Organ for Finlands Literatur og Poesie, jo mere begge opblomstre og udvide sig i den hidtil fulgte Retning. Skulde Finlænderne nogensinde ophøre at tilegne sig en *Franzéens* og *Runebergs* Digtværker? Og har man ikke allerede seet enkelte yngre, indfødte Digttere at følge disse Mesters Spor, uden at forlade det Sprog, der eier en saa gammel Indfødsret i Finland?

Det finske Literaturselskab begyndte sin Virksomhed 1834 ved at udgive til Almuelæsning en "i et klassisk Sprog" forfattet fri Oversættelse af Zschokkes bekjendte Fortælling „das Goldmacherdorf“ (ved Lector *Keckmann*). Man havde imidlertid forberedet vigtigere Foretagender, og 1835 udkom "*Kålevala*" i Originalsproget, og fremkaldte ikke allene en hidtil ukiendt Varme og Interesse for Sproget og den finske nationale Poesie hos et betydeligt Antal af den dannede Verden i Finland; men udbredte denne Interesse endog til en langt videre europæisk Kreds. Udgiveren (daværende Cand. med. *El. Lönnrot*) havde Selskabet allerede tidligere understøttet paa hans Reiser for at samle Sangene til det nationale Epos. Han var ogsaa en af de allerførste, som begyndte det Foretagende, der giør et Slags Epoke i den finske Culturhistorie: at skrive i videnskabelige Æmner i sit Folks Sprog, og saaledes lægge Grunden til en finsk Prosa og Stil. Men her indtraf, hvad man, bekjendt med Forholdene, uden Vanskelighed maatte kunne forudsige. Det hidtil i Skrifter brugte finske Sprog var især bygget paa den finske Bibeloversættelse, hvortil

den vestfinske Dialect var benyttet; og dette saakaldt „Bibelfinsk“ var langt fra at være reent og correct, hverken i grammatisk eller lexicalske Henseende. *Lönnrot* derimod, som gik ud fra den Grundsætning, at Folkets Sprog, som det fremtræder i den traditionelle Digtning og i Talen, maa være Normen for et tilkommende finsk Bogsprog, greb kieket og alvorligt fat paa at rense og emancipere sin Stil fra den Svenskhed, som havde faaet Overhaand i det „Bibelfinske“. I sine talrige Skrifter og Afhandlinger dannede Lönnrot sig en Sprogform, der ikke udelukkende holdt sig til den ene af Landets Hoved-Dialecter, det *Vestfinske*, men meget benyttede, baade i Ordforraad og Sprog-Egenheder, den rigere, ældre og renere *östfinske* Dialect. Herved reiste sig, især blandt Geistligheden, en stærk og talrig Opposition imod den af Sproget höit fortiente Forfatter; og den blev saa meget mägtigere, da den paa en Maade havde den lærde Udgiver af den finske Ordbog, Sognepræsten Prof. *Renvall* i Spidsen. Mange af Lönnrots Landsmænd miskiendte maaskee for en Deel hans Fortienester, og „de Kæmpeskridt i Rigdom, Reenhed og Originalitet“, som det finske Skriftsprog havde gjort ved hans Arbejder. Paa denne Maade mödte de neppe begyndte, ved Lönnrots og Fleres Iver udmærket heldige Bestræbelser for den finske Sprogsag og National-Literatur, ligesom Selskabets egen Virksomhed, ugunstige Hindringer, som man vel ogsaa for en stor Deel kunde tilskrive den ringe Afsætning, Selskabet fik, og hidtil har havt paa de udgivne Skrifter. Mængden, selv af finske Læsere, vare uvante ved et Sprog, der vilde rive sig lös fra alle de Sveticismer, som i et stort Antal havde faaet Indgang i det Finske; og det vil uden Tvivl vare længe, inden Almuen selv vil bifalde en Sprogform, som dog er langt nærmere dens eget Tungemaal i en stor Deel af Landet, end det „Bibelfinske“.

Selskabet, og den for sit Fædrelands Nationalitet begejstrede Dr. Lönnrot, vedblev imidlertid ufortrødent sin Virksomhed. Det havde allerede for sin Stiftelse begyndt at samle et *Bibliothek*, svarende til dets Formaal, som det ogsaa aarligen saae foröget ved Gaver i Böger og Penge; Medlemmernes Antal var i Stigen,

og adskillige Patrioter samlede ikke ubetydelige Bidrag til Selskabets Casse. Ved en i Aaret 1836 udsat Præmie for en svensk metrisk Oversættelse af Kålevala fremkaldte den *Castréns* udmærket heldige Arbejde (der udkom 1841); i samme Aar kunde det atter understøtte Dr. Lönnrot med 1000 Rubler. Bco. Sdlr. til en længere Reise giennem alle Egne af Landet, hvor ældre Runer eller Folkesange endnu findes bevarede hos Almuen, for at redde Alt hvad der endnu efter levende Tradition kan reddes, inden det taber sig. Han tilbragte næsten halvandet Aar paa disse Vandringer og medbragte et meget rigt og betydeligt Forraad, saavel af Runer, som af *Ordsprog* og gamle *Gaader*, som udgiøre en Deel af den finske traditionelle Folkepoesie, med flere andre nationale Reliquier, Sagn og Optegnelser. Heraf saae han sig i Stand til 1841 at udgive sine *Kanteletar* (Harpeqvad; af *Kantele*, som er Benævnelsen paa det nationale finske Strængeinstrument, et Slags Luth eller Cither) en Bog i 3 Dele, der indeholder ikke mindre end 652 forskellige ældre Folkesange, inddeelte i 11 Afdelinger, og forsynede med en Deel Variationer og afvigende Optegnelser. Man tør vel endog antage, at denne Samling i poetisk Værd, og som Fremstilling af den hele Rigdom i Indholdet af den finske Folkepoesies forskellige Arter, staaer endnu høiere end Kålevala. Allerede følgende Aar, 1842, kunde Dr. Lönnrot udvide sine Fortienester af den finske Literatur ved et nyt Værk; Selskabet bekostede i dette Aar Udgaven af hans Samling af finske Ordsprog, der udgiör et Bind paa 575 Sider, som indbefatte over 7000 Ordsprog, hvoraf dog endeel kun ere Variationer. Endelig udkom 1845 som 5te Deel af Literatur-Selskabets Værker, et Bind med en Samling af 1648 finske og 135 Estniske Gaader, ligeledes besørget af Dr. Lönnrot som Samler og Udgiver.

Det i Indledningen til Statutterne udtalte Formaal for Selskabet „fremfor Alt at befordre det finske Sprogs Opdyrkning“, ansaae enkelte Medlemmer det tienligt at fremme, ved at udgive Oversættelse af gode Skole- og Lærebøger i dette Sprog og saaledes paa engang at virke for Sproget og Folkedannelsen. Denne Idee vandt dog ikke almindeligt Bifald, og mödte Hindringer i Sel-

skabets indskrænkede Midler. En offentlig Opfordring som det nogle Aar derefter lod udgaae, til at udarbeide originale Lærebøger og Folkeskrifter paa Finsk, som Selskabet tilbød sig at udgive, har hidtil været uden Virkning; og det synes tydeligt, at Vanskelighederne i at opdyrke Følkesproget i Finland til Bogsprog, og tilveiebringe en almindelig antaget *finsk Prosa*, ved Siden af en Folkepoesie, som Nogle ligeledes mene at kunne lægge til Grund for en finsk Digtekunst og nyere Digterværker, ere større, end man i en ungdommelig Iver og Begeistring, der virker hos enkelte fortrinligt begavede Talenter, tænker sig dem; og det tør vel for en Deel være disse Vanskeligheder, som hidtil have givet en *Lönnrot* saa faa Efterfølgere. Den beröimte finske Literator og Philolog havde selv i 1836 begyndt at udgive et Maanedsskrift i Landets Sprog (*"Mehiläinen"*), hvori han, mest ved egne Bidrag, i et reent, og tillige populært Foredrag, søgte at vække mere almeen Opmærksomhed hos sine Landsmænd for finsk Literatur, og navnlig for dens poetiske Skatte. Men dette Foretagende maatte, uagtet Literatur-Selskabet understøttede samme ved at indkiøbe 100 Exemplarer, efter nogle Aar ophøre*); maaskee ikke saameget af Mangel paa Afsætning, som paa Medhielpere ved Arbeidet. Man kan vel ogsaa antage, at i en saa nyfødt Literatur, som den unge finske, var det noget tidligt at begynde et regelmæssigt, og maanedligt udkommende Tidsskrift. — Ved denne Leilighed kan ogsaa bemærkes, at Literaturselskabet allerede 1836 udsatte en Priis for en finsk metrisk Oversættelse af *Runebergs* bekiendte Digt "Elgskytterne"; hvilket flere Gange gientoges, ligesom ogsaa flere Forsøg indsendtes (det sidste endnu 1845), hvoraf dog intet fandtes modent nok til at kunne tilkiendes Præmien.

Det finske Literaturselskab har imidlertid, uden at lade sig afskrække ved uundgaaelige Vanskeligheder, saa lidt som ved en tilsyneladende Mangel paa en i Landet almindelig udbredt Deeltagelse, eller en, som det synes, noget betænkelig Kulde endog ved saadanne Foretagender, for hvilke Interessen maatte deles af begge Partier (det *nationale* og det *svensk-finlandske*) med usvæk-

*) Det udkom: Uleåborg 1836, 37, og Helsingfors, 1839, 40.

ket Iver hidtil fortsat sin Virken, saavidt Midlerne dertil vare givne. Naar vi nævnede en "betænkelig Kulde" ved Selskabets litteraire Foretagender: da synes en saadan i det mindste at spores ved Modtagelsen af "*Suomi*"), Tidsskrift i fosterländska ämnen", hvis Indhold bestaaer af saadanne, næsten udelukkende i det *svenske* Sprog forfattede og meddeelte Bidrag til *Finlands Historie, Statistik, Oldsager og Sprogvidenskab***), hvoraf de fleste endog for udenlandske Læsere maa eller kunne have en Interesse, hvilken for Finlands Beboere selv endnu maatte være betydeligt større. Ikke desmindre kunde dette Tidsskrift (som vist nok mere er beregnet paa videnskabeligt Værd og alvorlig Forskning, end paa Dagens Interesser, eller en populair og underholdende Læsning) i et Oplag af 500 Exemplarer ikke bestaae længere end 3 Aar, ved Publicums Understøttelse, eller ved Subscription. (1841—1843.) Redactionen har derefter overdraget Litteraturselskabet Forlaget af "*Suomi*", og uden Vederlag afstaaet det overblevne Oplag af de første Dele. Siden har Selskabet i Aaret 1844—46 udgivet 3 Dele af bemeldte Tidsskrift, hvis Fortsættelse saaledes vel tør ventes. — I övrigt seer man, at Selskabet med tiltagende Fremgang har fortsat sine Bestræbelser for at fremkalde og opmuntre Udviklingen af en finsk Literatur i *Prosa*, og det paa den Vei, hvor den i sin Opkomst og Ungdom uden Tvivl snarest maa kunne lykkes; nemlig ved *Skrifter til Folkelæsning*. 1846 er (som 7de Deel af Selskabets Skrifter) udkommet 1ste Bind af en Haandbog i Finlands Historie, ved *J. F. Cajan*; og 1847 en finsk Oversættelse af de 4 første Böger, og Definitionerne til den 5te i *Euklid's Elementer*, ved Provindsiallægen *Dr. W. St. Schildt*, som i flere Aar har anvendt megen Flid og Kritik paa dette Arbeide, for at overføre de mathematiske Konstord i Landets Sprog

*) *Suomi* er det nationale og egentlige Navn for *Finland*.

***) Forfatterne høre til de mest bekiendte iblandt Finlands nulevende Videnskabsmænd og Literatører; f. Ex. Dr. *Lönnrot*, Professor *Tengström*, Prof. *Rein*, Dr. *Castrén*, Lector *Akiander*, Assessor *Rabbe*, Docenten Mag. *Grönblad*, Adjunct *A. Ingman*, Rector *Collan*, Dr. *Schildt*, Provst *Felmann*, o. fl.

paa den rigtigste og mest fattelige Maade. Endelig har Selskabet 1848 udgivet en Oversættelse af *Bredow's* "Merkwürdige Begebenheiten aus der Weltgeschichte", bestemt til Lærebog i Landets, med hvert Aar i Antal betydeligt voxende Almueskoler.

Allerede har det af Selskabet givne Exempel virket saameget, at flere indfødte Forfattere i de seneste Aar ere fremstaaede, som paa egen Haand have udgivet lignende større og mindre Skrifter, blandt hvilke f. Ex. kan nævnes: en finsk Oversættelse af *Cornelius Nepos*, med grammatisk Analyse, en Finsk Brevbog, en Underviisning for Ladefogeder eller Avlsbestyrere (*Gårdsfogder*), en finsk Læsebog m. fl. — Som et af Literatur-Selskabets nyeste, og med Hensyn paa Literaturen interessanteste Arbejder, bør vi endnu nævne den Udgave, det har besørget af Folkedigteren *Korhonen's* Runor, eller Iyriske Digte i de nationale Folkesanges Art, som enten i 1848, eller i indeværende Aar, skulde være færdig fra Pressen. Om denne finske Digtets Person og Stilling er os vel intet bekjendt; men vi maae ved at nævne ham, tilføie den almindelige og væsentlige Bemærkning, med Hensyn til Finlands *Folkedigtning*: at den ingenlunde kan siges at være uddød, eller kun tilovers i de ved Traditionen bevarede *ældre Runor*. Sange af lignende Art og Indhold opstaae endnu jævnlig blandt Almuen, især i de fiernere Egne af Finland, og vinde en større eller mindre Udbredelse ved mundtlig Tradition, i Forhold til deres Beskaffenhed og det Bifald, de opnaae. Vi have i övrigt hidtil ingensteds fundet nogen nærmere og nöiere Underretning om den *levende* finske Poesies Tilstand og Værdi, paa dens nærværende Standpunkt; ligesom overhovedet den *specielle* finlandske Ethnographie og Topographie (naar man undtager, hvad der af saadant kan findes adspredt i Tidender og Tidsskrifter) endnu synes at være meget lidt bearbejdet.

Det finske Literaturselskab har, foruden hvad ovenfor er nævnt, endnu yttret sin Virksomhed paa flere Maader, hvortil hörer Udsættelsen af Priisspørgsmaal og Præmier, (f. Ex. i 1846, for en *fuldstændig Grammatik over det finske Sprog*, efter Sprogvidenskabens nærværende Standpunkt). Erfaring har dog ogsaa i Finland viist, at Öiemedet for denne Maade til at fremme Literaturens

Berigelse, sielden opnaaes; og mindst, naar det opgivne Æmne er af saa omfattende Indhold, som det anførte. Derimod synes de af Selskabet næsten aarligen anvendte Smaasummer til Understøttelse for adskillige, især yngre Videnskabsdyrkere, som findes skikkede til, ved indenlandske Reiser og Vandringer, at samle Bidrag til Finlands Folkepoesie, Sprogkundskaab, Ethnographie, Oldsager, m. m. at have baaret god Frugt. Dets haandskrevne Samlinger af lexicalsk Art, ligesom overhovedet til finsk Literatur, Sprog og Historie, erholdt ogsaa en rig Tilvæxt efter dets Secretair, Lector *Keckmanns* i 1838 paafulgte Død. Denne ivrige og arbeidsomme finske Sprogforsker skienkede Selskabet sine efterladte Haandskrifter, og det var netop disse, som have været den første Anledning til et nyt og vigtigt Formaal for Selskabets Virksomhed. Det har nemlig deels paa den omtalte Vei, deels ved Sprogforskeres i længere Tid fortsatte Bestræbelser, beriget de Samlinger, som det har anlagt for engang at tilveiebringe en fuldstændig og kritisk *Ordbog over det finske Sprog*, der skulde indbefatte Ordforraadet i Folkesprogets Hoved-Mundarter, med nøiagtig Sammenligning og Constatering af de afvigende Orddannelser. Til hvilken Grad det vil lykkes, ogsaa ved dette, i ethvert Tilfælde vigtige og uundværlige Hielpemiddel, at grunde et fuldstændigere, almindelig antaget og i Brugen fæstet *finsk Skriftsprog*, vil Fremtiden lære. — Man kan dog ogsaa ved denne Leilighed ikke tilbageholde det Ænske: at ingen eensidig national Stræben vil gaae ud paa at beröve Finland de Fordele det har af at dele Sprog og Litteratur med Sverrige — en Fordeel, der er langt fra at udelukke eller hindre den nationale finske Sprogudvikling; imedens man, ved at forjage eller fortrænge det svenske Sprog fra den finske Nations Cultur og litteraire Dannelse, (om saadant var mueligt) ikke vilde udrette andet, end at bidrage til Finlands Isolering fra det övrige Norden og Europa, og til at afskære hiin Dannelses Hovedrod, uden at kunne erstatte den ved en anden, nylig fremvoxet — der i alt Fald vil udfordre en Række af Generationer, inden den opnaaer en Modenhed, der kan tilfredsstille et oplyst og civiliseret, i det 19de Aarhundredes Verdens - Cultur deeltagende Folks Tarv og

Trang. Dette giver sig endog allerede tilkiende ved saadanne af de nyeste literaire Productioner, der udgaae fra den yngre Slægt, og hvis Character og Indhold tilhøre dennes Stræben efter at hæve og uddanne den finske Nationalitet, Digtekonst og Literatur. Hertil hörer saaledes den i Aaret 1845—1847 i Helsingfors (af *H. Kellgren, R. Tengström og K. Tigerstedt*) udgivne Samling, under Tittel "Fosterländskt Album", 1—3 Bd. Dette, for Finland selv og for Udlandet lige interessante *Aarskrift* (som det synes bestemt til at blive) kan man ikke andet end ønske Fremgang og Varighed. Det indeholder blot Artikler i det svenske Sprog, og deriblandt endeel Oversættelser af udvalgte *finske Folkesange* (baade fra det vestlige Finland, fra det beslægtede Estland og fra finske Stammer i Rusland, og af finske og estniske *Folkesagn*. Dertil slutte sig Afhandlinger af æsthetisk, literair og philologisk Tendents, som vedrøre Finlands Sprog, Poesie, Historie m. m. og som med deres indvortes Værd forene Nyhedens Interesse.

Med Hensyn til det finske Literatur-Selskab, hvis Indflydelse paa Landets nationale Literatur altid vil være af stor historisk Vigtighed, bör endnu tilføies, som Beviis paa dets rigtigt opfattede Öiemed og vel udförte Plan, at det efter 17 Aars Virksomhed har fundet Efterligning ved det 1846 i *Viborg* stiftede Literatur-Selskab, med samme Formaal og Organisation, hvilket fra sin Begyndelse vandt megen Deeltagelse, og ved testamentarisk Disposition af en blandt dets Stiftere tillige betydelige materielle Kræfter. Man kan ogsaa deri finde et nyt Beviis paa, at begge disse Selskabers Formaal, som i Begyndelsen var Enkeltes Mening og Önske, er voxet til en national Idee og Overbeviisning. Det ældre finske Literaturselskab (i *Helsingfors*) har i de 18 Aar, som ere forløbne siden dets Stiftelse, vel ikke mödt en udmærket stor eller glimrende Deeltagelse, for saa vidt en saadan skulde vise sig i et meget talrigt Antal af Medlemmer. Dog har disses Tal (som er et godt Tegn) i det Hele været jævnt i Stigende; det udgjorde 1845 i det Hele 567 ordentlige, 24 corresponderende Medlemmer og 10 Æresmedlemmer. Af de Førstnævnte, hvis Antal nu er 6—700, have i det Hele (fra 1831—1838) 857 været

optagne. Det aarlige, i senere Tid nedsatte Bidrag, som et ordentligt Medlem betaler, udgiör (som det synes) 1 Sölvrubel aarlig. Selskabets Bibliothek bestod i Aaret 1848 af 1150 Bind.

Med Hensyn til det, der vil kunne savnes i ovenstaaende Optegnelser Fuldstændighed, og maaskee i et eller andet Punkts fuldkomne Nöiagtighed, maatte det dels komme i Betragtning, at deres Bestemmelse nærmest, eller allene har været beregnet for *vort Fædreland*, hvor Gienstanden for disse Blades Indhold hidtil er saa ny og lidet bekiendt. Tillige maa bemærkes: at Forfatteren har foreskrevet sig, ikke at nævne eller anføre andre Skrifter, som Kilder for denne Beretning, end dem, han enten selv besidder, eller som forefindes paa det Kgl. Bibliothek. Deriblandt er imidlertid tilfældigviis forbigaaet et lille Skrift, der ovenfor (S. 57—62) kunde have været anført og benyttet: "*Über die Finnische Sprache u. ihre Literatur*, von A. I. Sjögren. St. Petersburg. 1821. 70 S. 8vo.

Selskabet modtog:

Flora Batava. 156 og 157 H.

Abhandlungen der philosophisch-philologischen Classe der Königl. Bayerischen Academie der Wissenschaften. 5te B. 2te Abtheilung.

Abhandlungen der mathem.-physikalischen Klasse der Königl. Bay. Acad. der Wissenschaften. 5 Bd. 2te Abtheilung.

Gelehrte Anzeigen, herausgegeben von Mitgliedern der Kön. Bay. Acad. der Wissensch. 26. og 27. B.

Bulletin der Königl. Bay. Acad. der Wissenschaften. Jahrg. 1848. Nr. 1—52.

Über das ethische Element im Rechtsprincip. Eine Rede zur Feier des Geburtstages Sr. Maj. Maximilian 2ten Königs von Bayern, gehalten in der oeffentlichen Sitzung der Kön. Akademi der Wissens. zu München am 28. Novbr. 1848 von Prof. Andreas Buchner.

Die Chemie in ihrem Verhältnisse zur Physiologie und Pathologie. Festrede auf dem 89sten Stiftungstag am 28. März 1848 von Dr. Max. Pettenkofer.

Denkrede auf Joseph Gerhard Zuccarini den 28. März 1848 von C. Fr. Ph. v. Martius.